

15. møde.

Torsdag den 7. november kl. 13.

Formanden: Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den højtærede minister for offentlige arbejder, for at han kan fremsætte den i går anmeldte redegørelse.

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): I anledning af det ærede medlem hr. Poul Sørensens ønske om, at jeg skulle give det høje ting en nærmere redegørelse for, i hvilken udstrækning de betingelser, som er stillet for tilskud til Siøddæmningen, vil blive benyttet ved andre anlægsarbejder, og oplyse tinget om begrundelsen herfor, kan jeg oplyse, at kravet om håndlæsning ved jordarbejder er stillet i en række tilfælde, hvor der er givet vejfunds-tilskud. Dette er dog ikke ensbetydende med, at det er et generelt krav, der stilles i alle tilfælde. Tværtimod er det således, at i hver enkelt sag undersøges det, om der på den pågældende egn er en vis arbejdsløshed, og om der ikke er særlige forhold, som taler imod at stille dette krav.

Ved bedømmelsen af arbejdsløsheden tages der hensyn til arbejdsministeriets udtalelser om, i hvilke kommuner der af hensyn til ledigheden bør iværksettes vejfundsarbejder, og ved bedømmelsen af særlige forhold tages der hensyn til trafikale og tekniske forhold, f. eks. om det er en hovedvej, hvor kravet om håndlæsning vil medføre, at arbejdet tager længere tid og derved bliver til gene for færdslen.

Når bestemmelsen er indført, skyldes det naturligvis ønsket om at skabe en større beskæftigelse specielt blandt de ufaglærte arbejdere, som jo desværre ikke mindst i landkommunerne stadig er ramt af en vis arbejdsløshed. Det er måske bekendt, at de skiftende regeringer ved fordelingen af vejfondsmidlerne har taget et vist hensyn til at fremme arbejder i arbejdsløshedsområder, for så vidt der de pågældende steder foreligger kvalificerede vejfundsopgaver.

At der ved vejfundsarbejder og ligeledes ved arbejder, hvortil tilskud ydes af krydsningsfonden, tages visse beskæftigelsesmæssige hensyn, er i det hele taget ikke noget nyt. Således har der gennem mange år i de almindelige betingelser for disse tilskud været særlige regler om arbejdsløshed, hvorefter kun arbejdsløse, der anvises af den offentlige arbejdsanvisning, må beskæftiges med de pågældende arbejder. Endvidere skal der fortrinsvis anvises arbejdsløse, som er medlemmer af en anerkendt arbejdsløshedskasse, og hvis der ikke findes arbejdsløse i den pågældende kommune, skal der tages hensyn til, at anvisningen sker fra kommuner, der i særlig grad er ramt af arbejdsløshed. Endelig må overarbejde ikke anvendes.

Yderligere kan jeg nævne, at der i de senere år har været indsat en særlig vinterarbejds-klausul i vejfondstilsagnene. Første gang var i efteråret 1952, hvor der under regeringen Erik Eriksen ekstraordinært blev stillet 25 mill. kr. til rådighed til vejfundsarbejder. Klausulen gik her ud på, at arbejdet skulle påbegyndes inden julen 1952 og fremmes mest muligt i efterårs- og vintermånederne. Hvis den snarlige iværksættelse krævede det, ville arbejdet kunne bortgives i entreprise uden afholdelse af offentlig licitation, hvilket er en afvigelse fra de almindelige vejfunds-betingelser. Man lod altså også her beskæftigelsesmæssige hensyn gå forud for de økonomiske. Siden er man dog gået over til blot at kræve, at arbejdet i videst muligt omfang fortsættes i vintermånederne — men altså stadig væk et beskæftigelsesmæssigt hensyn.

Kravet om, at jordarbejdet udføres ved håndlæsning, er indtil nu stillet over for de vedkommende kommuner i 61 vejfunds-sager, og i 28 sager er kravet ikke stillet. Det har ved de beregninger, som er foretaget fra vejdirektoratets side, vist sig, at indførelsen af denne bestemmelse skøns-mæssigt vil betyde, at arbejdet bliver gennemsnitligt 5 à 6 pct. dyrere ved håndlæsning end ved brug af maskiner. Det vil sige, at der ved et stykke arbejde, som koster 1 mill. kr., bliver tale om en merudgift på 50 000 à 60 000 kr. Til gengæld får man beskæftiget en hel del flere arbejdere ved det pågældende vejfundsarbejde. Nu vil jeg gerne understrege, at opgørelsen

[Ministeren for offentlige arbejder.]

over merudgiften er et skøn, som ikke altid stemmer med de faktiske forhold. Det har nemlig vist sig, at der i enkelte tilfælde, hvor der har været indhentet tilbud på udførelse af jordarbejdet, både ved håndkraft og ved maskiner, har været entreprenører, som lå med en højere pris på arbejdet, når det skulle udføres ved maskiner, end en anden entreprenør, som gav tilbud på at udføre arbejdet ved håndlæsning. Jeg kan til belysning heraf nævne, at ved et jordarbejde i Holbæk amt forlangte en af de tilbudsgivende entreprenører ca. 99 000 kr. for at udføre arbejdet med maskiner, medens en anden entreprenør tilbød at udføre det samme arbejde ved håndkraft for ca. 89 000 kr. Jeg har ikke hermed villet sige, at det som regel er billigere at udføre arbejdet med hånden, men har villet fremhæve den usikkerhed, der er over for det skøn, som altså regner med en merudgift på 5 à 6 pct., når arbejdet udføres ved håndkraft.

Med hensyn til det specielle tilfælde ved Siødæmningen, som direkte er nævnt i denne sag, skal jeg oplyse, at amtet har skønnet, at arbejdet vil koste ca. 500 000 à 600 000 kr. mere at udføre som følge af kravet om håndlæsning, og da anlægget er beregnet til at koste ca. 10 mill. kr., svarer det til 5 à 6 pct. i merudgift. Men også her er der jo tale om et skøn, inden der er indhentet tilbud, og jeg ved, at der er flere, som stiller sig tvivlende over for, at merudgiften vil blive så stor som opgivet fra amtets side

Det er mig magtpåliggende, ikke mindst på grund af den megen omtale i visse dele af pressen af denne sag, at fremhæve, at jeg lige så lidt som andre af regeringens medlemmer er tilhænger af, at man skruer udviklingen tilbage og går væk fra brugen af maskiner på de mangfoldige områder, hvor maskinerne betyder et fremskridt både økonomisk og ved at afhjælpe det hårde legemlige arbejde. Jeg har personligt, ikke mindst i den tid, da jeg virkede i fagbevægelsens tjeneste, ved mangfoldige lejligheder slået til lyd for en større forståelse af den betydning, som den tekniske udvikling har også for arbejderne, og jeg ved, at Danmark vil blive slået ud i konkurrencen med andre lande, hvis ikke vi følger

med i den tekniske udvikling. Men selv om jeg har denne principielle opfattelse, er jeg ikke blind for, at der kan være overgangsvanskeligheder, ikke mindst i perioder, hvor rationaliseringen måske sker i et hurtigere tempo end til andre tider; og når man befinder sig i en sådan overgangsperiode, kan det være nødvendigt at bruge andre metoder end dem, som synes de nemmeste, set udelukkende ud fra et økonomisk synspunkt.

Her er jo, når det kommer til stykket, tale om menneskeskæbner. Mange af det høje tings medlemmer, forhåbentlig alle, vil være enige med mig i, at næst efter sygdom findes der ikke nogen større menneskelig tragedie end dette at gå arbejdsløs uge efter uge, måned efter måned. Dette at leve i et samfund, hvor ingen har brug for ens arbejdskraft, er en ulykke for dem, som det rammer, og her har vi alle en pligt til at hjælpe i den udstrækning, som det er muligt. Selv om den foranstaltning, som her er gennemført, ikke, det siger sig selv, isoleret kan løse arbejdsløshedsproblemet, så betyder det dog, gennemført for indeværende års vejbudget, som er på ca. 90 mill. kr., at der efter de beregninger, som er foretaget, vil blive beskæftigelse til ca. 500 à 600 helårsarbejdere. Ja vel, vil nogen så sige, men hvad med de entreprenører, som har købt maskiner til jordarbejde? Jeg indrømmer, at der kan være nogen, der kommer i vanskeligheder, men da det trods alt kun er på et ret begrænset område, vil har sat maskinerne ud af funktion, og da der stadig findes meget jordarbejde, som udføres med maskinkraft, tror jeg ikke, der kan anføres ret mange tilfælde, hvor entreprenører virkelig er kommet i vanskeligheder. Hertil kommer, at der måske også var lidt for megen fart i indførelsen af disse maskiner her til landet, og at det måske ikke har været nogen skade til, at der er kommet et midlertidigt stop, som kan betyde, at den valuta, der ellers blev investeret i vejmaskiner, nu investeres i maskiner, som arbejder for eksportindustrien. Endelig må man ikke glemme, at merudgiften til dette håndarbejde i høj grad modsvares af besparelsen ved, at der ikke udbetales arbejdsløshedsundersøttelse eller socialhjælp til de ca. 500 à 600 helårsarbejdere, som har fået arbejde ved den gennemførte foranstaltning. Men, vil andre måske så spørge,

[Ministeren for offentlige arbejder.]

kunne der ikke på anden måde opnås det samme, uden at man satte håndlæsningsbestemmelsen i kraft? Kunne man ikke ved at bruge maskiner, f. eks. ved Siødæmningen, spare 500 000 kr. og bruge disse penge til at sætte andet arbejde i gang for? Ja, det lyder besnærende, men trænger man dybere ned i problemet, opdager man hurtigt, at foruden de vanskeligheder, der er ved at bevilge penge til den pågældende egn, hvor man altså har sat et stort arbejde i gang, vil der, hvis man skal påbegynde et andet arbejde, hvor der skal udbetales 500 000 kr. i arbejds løn, blive tale om en bevilling på mange gange de 500 000 kr., fordi udførelsen af arbejdet kræver mange andre udgifter end den egentlige arbejds løn, og skal man så også ved dette arbejde bruge maskiner, ja, så bliver der ikke meget arbejde at hente dér for de arbejdsløse.

Jeg vil gerne ved denne lejlighed nævne, at jeg meget ofte har besøg af repræsentanter fra amter og kommuner, der over for mig fremhæver betydningen af at få dette eller hint vejarbejde i gang. Selvfølgelig peger de på, at arbejdet er af trafikalt betydning, men i næsten alle tilfælde fremhæver de lige så stærkt betydningen af at få deres arbejdsløse beskæftiget, og her er ikke bare tale om repræsentanter, som tilhører regeringspartierne, men i lige så høj grad om repræsentanter fra det konservative folkeparti og partiet venstre. Jeg tror, at disse kommunale repræsentanter stort set alle sammen er glade for den merbeskæftigelse, som er fremkommet til deres arbejdsløse.

Til trods for at denne sag ikke er gået stille af i den dertil indrettede presse, men tværtimod har været benyttet til meget stærke personlige angreb på mig, har jeg ikke personlig modtaget en eneste protest fra nogen repræsentant, det være sig fra amt, by eller sognekommuner. Der har været en sag fra Bornholm og én fra Svendborg amt, hvorfra man har henvendt sig vedrørende ændringer i de stillede betingelser, og der har været visse forhandlinger med vejdirektoratet om de teknisk og trafikalt begrundede dispensationer, jeg allerede har omtalt, men derudover ingen protester.

For en ordens skyld vil jeg gerne oplyse, at der ikke i ministeriet for offentlige ar-

bejder har været og ikke er planer om at indføre en bestemmelse om håndlæsning ved jordarbejder for andre anlægsarbejder end vejfundsarbejder samt de arbejder, som betales af krydsningsfonden. I øvrigt vil spørgsmålet om, hvorvidt vi til næste år, når der skal bevilges penge til vejfundsarbejder, stadig skal have denne bestemmelse i kraft, blive taget op til overvejelse i regeringen.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om valutaforhold m. v.

Valgt blev: *Chr. Christiansen, Einer-Jensen, Per Hækkerup, Peter Nielsen, Lars M. Olsen, Sofie Pedersen, Hans Rasmussen, A. C. Normann, Niels Andersen, Anker Lau, Erik Eriksen, Holmberg, Axel Kristensen, Sønderup, Weikop, Fanger og Aksel Møller*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om sømandsskat.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 289, fremsættelsen i tidenden sp. 485).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Hans Knudsen: Jeg vil indlede de bemærkninger, jeg har at fremsætte til lovforslaget om sømandsskat, med at rette en tak til den højtærede finansminister og til det embedsmandsudvalg, der blev nedsat den 21. januar 1956, for det grundige og alligevel hurtige arbejde med forbedrelse af lovforslaget.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg hellere havde set, at reformarbejdet vedrørende hele vor indkomstbeskatning var nået så langt frem, at vi ikke alene kunne gennemføre en beskatning af det løbende års indtægt for søens folk, men at vi samtidig kunne gøre det for alle skatteydere. Hvis det havde været tilfældet, havde vi ikke haft de besværligheder ved overgangen fra den ene beskatningsform til den anden for søfolkene, som dette lovforslags § 13 og de følgende paragraffer er udtryk